

Mikor a fiatal Petőfi hosszú és megviselő hányódások után száz évvel ezelőtt végül Debrecenből Pestre költözött, a Budával még nem egyesített dunaparti anyaváros így is az ország legnépesebb városa volt, majdnem százézeres népességével. A hivatalos összeírás szerint 96.676 lakosa volt és a mai arányszámtól lényegesen eltérően, a férfinépesség (58.558) több mint másfélszerese volt a női népességnek. Akkor ugyanis csak férfiak merhettek vállalkozó elhatározással Pestre-költözést és megélhetés-keresést megpróbálni.

A pesti élet, egykorú megállapítások szerint, kellő feltételekkel rendelkezett. Az 1838. évi árvízét már kiheverte a város, meglehetősen rendezettségben, általában téglalapú épületekből épült fel, a házak nagyrésze már — kivált a Dunaparton — egy-két emeletes volt. Az utcák macskafejű kövezettel burkolva is meglehetősen sárosak voltak, oldalt a szintén macskafej-kövezetű gyalogjárók szűkek és zsúfoltak voltak, a sietős-járású Petőfi például mindig a kocsí-úttesten közlekedett.

A lakásokban a konyhán, tűzhelyen melegített vízben, fatakövekben fűrödtek, ámde megvoltak Budának török-korbeli, még használható, de még nem korszerűsített hévízfürdői is. A pestieknek hordós taligában árulták a fürdéshez való vizet. Vízvezeték még persze nem volt, a szennyvíz általában az úttest és a gyalogjáró közötti mélyedés nyílt csatornázatán csörgedezett, ezt rendszerint az esőzések vizei tisztogatták, bár voltak már utcasesepők is. A házak udvarán voltak az ivóvizet adó kutak. Pestnek elég egészséges, a homokos talajon át tűrhető megszűrdött ivóvizei voltak, kivált a Leopold-városnak és Belvárosnak. A közegészség a száz évvel ezelőtti Pesten az aránylag nagyszámú orvos révén — vagy inkább ellenére? — elég kedvező állapotban volt. Leggyakoribb halálokok voltak a nyolcszáz-negyvenes évek elején akkori felsorolás szerint, a „sorvasztó nyavalya (tuberkulózis), frász, gutaütés és vizeletbetegség“; a rák még ritkán szerepel halálokozóként, akkor is inkább a nők között. Valószínű, hogy akkor még a rákot ritkán ismerték föl, és így más címeken könyvelték el. Az egykorú feljegyző szerint a lakosságból „a magyarnak izmos teste és folytonos egészsége az orvost nem igen foglalkoztatja“, míg „a német görvéltes hajlandóságú, gyengébb testalkatú“. E megállapítás mögött részben az is meghúzódhat, hogy a bevándorolt, egyébként valóban aránylag egészséges vidéki magyar népesség szegényebb is, kevésbé köllhet or-

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztálvozás

91(439 Bp)09

Szerző:

Hely:

Cím:

Petőfi Pestje

Forrás:

Magyar Nemzet

Budapest

1943 III/22

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Helyszám:

"1943"

vosra. Leggyöngébb testü népség az akkori Pesten a zsidóság.

A száz évvel ezelőtti Pest már az ország szellemi életének középpontja. Már áll az 1837-ben megnyílt magyar Nemzeti Színház, a Fürdő-utca elején a még régebbi német színház. A Széchenyi meghonosította löversenyeken a feljegyző szerint, „az ángoly eselédet nem egyszer legyőzték a nyereg nélkül lovagló magyar csikósok“. A köznép legáltalánosabb szórakozása a „gornyadozó“ kártya és a „gebhedő“ tekejáték volt. De még általánosabb volt a vendégfogadóknak és csapszékekben üldögélés, ahol a magyar fajtájúak állítólag „jobban bírták“ a bort.

A hírlapírás, az akkori hírszolgálati színvonalnak megfelelően, még csak gyermekepőben járt, de már emelkedésnek indult Kossuth Pesti Hírlapja; inkább a szépirodalomnak voltak folyóiratai. Petőfit az irodalmunkban már akkor nagytekintélyű Vörösmarty segíti a fizetett irodalmi életben elhelyezkedni. A szépirodalom emlékezetesebb lapjai voltak a *Pesti Divatképek*, *Honderü* és *Hölgyfutár*. Később a rendre jobban megfogódzó Petőfi maga is segédszerkesztő lett Vachott Sándor mellett, ami persze pénzben nem sokat jelentett.

Ilyen kezdetleges városiasságú a magyarságnak akkor már büszkén százezres Pesje, mélyről már pár év múlva a költő falusi kislánya szédült elragadtatással mondja:

— Jaj be szép az a Pest, Istenem, be szép!